

การวิเคราะห์หลักไตรสิกขาในฐานะนวัตกรรมการศึกษา

An Analysis of the Threefold Training as Educational Innovation

พระปิฎกโกศล (ปราโมทย์ ปโมทิตโต)
Prapidokkosol (Pramoth Pamotito)^๑

Received: *February 14, 2019* Revised: *August 19, 2019*

Accepted: *August 22, 2019*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องการวิเคราะห์หลักไตรสิกขาในฐานะนวัตกรรมการศึกษามีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือเพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องนวัตกรรมการศึกษาตามหลักไตรสิกขา และเพื่อวิเคราะห์หลักไตรสิกขาในฐานะนวัตกรรมการศึกษามีระเบียบวิธีวิจัยได้แก่เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเอกสาร โดยใช้วิธีการเชิงพรรณนามีผลการศึกษาค้นคว้าพบว่าการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา เป็นนวัตกรรมด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนประเภทหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า “วิธีการสอนตามหลักไตรสิกขา” สาระสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอนมี ๓ ประการคือ ๑) ศีล เป็นการฝึกฝนพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ด้านกายและวาจา ๒) สมาธิ เป็นการฝึกด้านคุณธรรม และสมรรถภาพของจิต ๓) ปัญญา เป็นการฝึกให้เกิดความรู้ ความเข้าใจของสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงการวิเคราะห์หลักไตรสิกขาในฐานะนวัตกรรมการศึกษาพบว่า วิธีการสอนตามหลักไตรสิกขา ประกอบไปด้วย ๔ ขั้นตอน คือ ๑) สร้างปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิขึ้นก่อนซึ่งปัจจัยแห่งสัมมาทิฐินั้นมี ๒ ประการ คือ ปรัตโฆสะ และโยนิโสมนสิการ ๒) เกิดสัมมาทิฐิขึ้นในตัวผู้เรียน ๓) จัดกระบวนการศึกษาตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล ฝึกด้านความประพฤติปฏิบัติควบคุมกาย วาจา สมาธิฝึกด้านจิตใจ และปัญญาฝึกด้านความรู้ความจริงความมีเหตุผล รู้เท่าทันความจริงของโลกและชีวิต ๔) การวัดและประเมินผลตามหลักไตรสิกขาให้ครอบคลุมด้านกาย ศีล สมาธิ และปัญญา

คำสำคัญ : การวิเคราะห์, หลักไตรสิกขา, นวัตกรรมการศึกษา

^๑ ภาควิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Department of Buddhism Studies, Graduate, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
Email: pra_moth@hotmail.com



Abstract

The main purposes of this research were to study a concept of educational innovation according to Threefold Training, and to analyze Threefold Training as educational innovation. This was a documentary research with the descriptive analysis. A result of this study was found in the following aspects.

The concept of education innovation according to Threefold Training was found that the learning-and-teaching process according to Threefold Training was some innovation of learning-and-teaching process, called 'Threefold Training-based teaching'. Three concepts of this learning-and-teaching activity were (1) morality, a way to develop human behavior in physical and verbal aspects, (2) concentration, a way to develop ethics and mental efficiency, and (3) wisdom, a way to get knowledge and understanding of all things as they really were. The analysis of Threefold Training as the educational innovation was found that the teaching method according to Threefold Training was consisted of four steps: (1) creation of Right View including two elements: Paratoghosa and Yonisomanasikara, (2) Right View in students, (3) organization of an educational process according to Threefold Training in a way that morality to control the physical and verbal behavior, concentration to develop mind, and wisdom to know things reasonably as they really were and to understand clearly the world and life, and (4) measurement and assessment according to Threefold Training: morality, concentration and wisdom.

Keywords: An Analysis, the Threefold, Education Innovation



๑. บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญเป็นอย่างมากที่สุดอย่างหนึ่ง เพื่อพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการดำรงชีวิต มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็น มีลักษณะนิสัยที่ดีงามมีความพร้อมที่จะประกอบอาชีพได้ ตลอดจนสามารถนำเอาความรู้เพื่อใช้ในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ เริ่มจากการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพมีหลักการเพื่อความ เป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยคู่กับสากล เป็นการศึกษาเพื่อปวงชนโดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่งเสริมผู้เรียนให้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษานำการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถอย่างเต็มศักยภาพทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มีกระบวนการเรียนรู้และทักษะที่จะรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการอ่าน การเรียนรู้ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์รู้แหล่งแสวงหาความรู้และเกิดการใฝ่รู้ เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เรียนรู้ตามความถนัดหรือความสนใจของตนเองสถานศึกษามีหน้าที่จัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียนตามความเหมาะสม โดยให้

ความสำคัญทั้งด้านความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และความสามารถในการนำความรู้จากการศึกษามาประยุกต์ใช้ให้เกิดความสัมพันธ์กันเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นคนดีเป็นคนเก่ง และเป็นผู้ที่มีความสุข^๒

กระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทและหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาประชากรของประเทศให้มีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน ทั้งความรู้ ประสิทธิภาพบุคลิกภาพและคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปใช้พัฒนาอาชีพให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การศึกษาไม่ได้เป็นเพียงแค่การเรียนขั้นพื้นฐานที่กำหนดไว้ในระยะเวลา แต่การศึกษาและการเรียนรู้จะต้องเกิดการต่อยอดออกไป เป็น “การศึกษาเพื่ออาชีพและการศึกษาเพื่อชีวิต” สำหรับประชาชนทุกคน (Education for All) เพื่อสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องใช้นวัตกรรมการศึกษาเป็นเครื่องมือ

นวัตกรรมมีความสำคัญต่อการศึกษามากหลายประการ ทั้งนี้เนื่องจากในโลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) มีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งความก้าวหน้าทั้งด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาที่มีอยู่เดิม เพื่อให้ทันต่อการ

^๒ กระทรวงศึกษาธิการ **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, พ.ศ. ๒๕๕๔.



เปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งเพื่อแก้ไขปัญหาทางการศึกษาบางอย่างที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาที่จะนำมาเพื่อแก้ไขปัญหาทางการศึกษาในบางเรื่อง เช่น ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับจำนวนผู้เรียนที่มากขึ้น การสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย การผลิตและพัฒนาสื่อใหม่ๆ โดยเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา เพื่อตอบสนองการเรียนรู้ของมนุษย์ให้มากขึ้นโดยใช้ระยะเวลาสั้นลง การใช้นวัตกรรมมาประยุกต์ในระบบการบริหารจัดการทางการศึกษาก็มีส่วนช่วยให้การใช้ทรัพยากรการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ^๓

กรอบของนวัตกรรมไม่มีข้อจำกัดตายตัว การคิดค้นสิ่งที่ยังไม่มีผู้คิดได้ การปรับปรุงพัฒนาสิ่งใดๆ หรือสิ่งใดๆ จากสถานการณ์หนึ่งมาใช้กับอีกสถานการณ์หนึ่ง ถ้ากลุ่มชนหรือกลุ่มเป้าหมายบังเกิดผลดีก็ถือว่าเป็นนวัตกรรม และเมื่อนานวัตกรรมไปใช้กับงานใดๆ ชื่อของนวัตกรรมนั้นๆ จะสอดคล้องกับกิจกรรมในงานเสมอ เช่น นวัตกรรมการเกษตร นวัตกรรมการศึกษา เป็นต้น นวัตกรรมการศึกษา จึงถือเป็นเครื่องมือหรือวิธีการที่ผู้สอนนำมาใช้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจให้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนมากยิ่งขึ้น การให้สาระความรู้จากบทเรียนนวัตกรรมนั้น

จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็วและมีคุณภาพ

การศึกษาเป็นสาระของการปฏิบัติทั้งหมดในพระพุทธศาสนาและการปฏิบัติที่ท่านเรียกว่า สิกขา อันได้แก่ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา เป็นระบบการปฏิบัติธรรมที่ครบถ้วนสมบูรณ์มีขอบเขตครอบคลุมมรรคทั้งหมด และเป็นการนำเอาเนื้อหาของมรรคไปใช้อย่างหมดสิ้นจบบริบูรณ์ จึงเป็นหมวดธรรมมาตรฐานสำหรับแสดงหลักการปฏิบัติธรรมและมักใช้เป็นแม่บทในการบรรยายวิธีปฏิบัติธรรม

คำว่าไตรสิกขา หรือ สิกขา แปลว่า ข้อที่จะต้องศึกษา ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักการสำหรับศึกษาคือฝึกหัด อบรมกาย วาจา จิตใจ และปัญญาให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุดคือ พระนิพพาน และมีความหมายคล้ายคำว่า “ภาวนา” ซึ่งแปลว่า การทำให้เกิด การทำให้มีให้เป็น การทำให้เจริญ การเพิ่มพูนการอบรม หรือฝึกอบรม^๔ ซึ่งหากนำหลักไตรสิกขาเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้จึงถือว่าเป็นนวัตกรรมด้านวิธีการที่นำของเก่าที่เคยใช้แล้วในอดีตมาปรับปรุงใหม่ให้ดีขึ้น เพื่อใช้พัฒนาคุณภาพของการจัดการเรียนรู้^๕

กระบวนการเรียนการสอนตามแนวพระพุทธศาสนาที่ถือว่าเป็นนวัตกรรมศึกษานั้นต้องเป็นกระบวนการที่เกิดจาก

^๔ (ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๒/๒๓๑.

^๕ พระราชมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธา, ๒๕๒๘.

^๓ พระธรรมปฏิภาณ (ป.อ.ปยุตโต). พุทธวิธีการสอน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เบ็กม่าน.



การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องและให้ มีขึ้นในตัวของตนเองด้วยการลงมือปฏิบัติจนให้ เกิดเห็นคุณค่าและความสำคัญ และมีความ เลื่อมใสศรัทธาในการที่จะประพฤติตามคำ สอนนั้นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้จน เกิดปัญหาเช่นนี้ ผู้เรียนหรือ ผู้รับการฝึกฝน อบรมจะต้องเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะ เป็นผู้สร้างปัญหาให้เกิดแก่ตน ต้องเป็นผู้มี ส่วนร่วม เป็นผู้ได้ลงมือกระทำเอง และปฏิบัติ เองให้มากที่สุด เพราะเน้นระบบการศึกษาที่ ทำให้มนุษย์มีพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีบูรณา การ และให้มนุษย์เป็นองค์รวมที่พัฒนาอย่างมี ดุลยภาพ มีระเบียบในการดำเนินชีวิตอยู่ ร่วมกันในสังคมอย่างเกื้อกูล พัฒนาจิตใจมี คุณธรรมมีสภาพจิตใจที่สงบสุข และพัฒนา องค์ความรู้ให้ถึงสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง มีเป้าหมายสุดท้ายคือ คุณภาพชีวิตที่ดีมี คุณค่าทั้งต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม และยังเป็น ชีวิตที่อุดมด้วย ศิล สมาธิ และปัญญา อย่างแท้จริง ซึ่งเป้าหมายของการจัดการเรียน การสอนในทางพระพุทธศาสนา

จากความสำคัญและความเป็นมา ของปัญหาดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า การศึกษาเป็น หัวใจ ของ การ พัฒนา ใน ทุก ด้าน กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่โดยตรงในการจัด การศึกษาในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เกิดคุณภาพ สูงสุด จำเป็นต้องใช้นวัตกรรมการศึกษาเป็น เครื่องมือพัฒนาเพื่อให้เกิดคุณภาพ

จึงเห็นว่า หากเราได้ศึกษาทำความเข้าใจกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ซึ่งเป็นของเดิมที่มีค่าอยู่แล้ว นำมาดัดแปลงให้ ดีขึ้น และทันสมัยขึ้นจัดเป็นนวัตกรรม การศึกษา จะช่วยในการจัดการศึกษาได้ผลดีมี ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่อง นวัตกรรมการศึกษาตามหลักไตรสิกขา
๒. เพื่อวิเคราะห์หลักไตรสิกขาใน ฐานะนวัตกรรมการศึกษา

๓. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิง เอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัย ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยในแต่ละด้านไว้ ดังต่อไปนี้

๑. ขอบเขตด้านเอกสาร

ผู้วิจัยสำรวจเอกสารต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

- ๑) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา, ด้าน ความหมาย ประโยชน์และความสำคัญของ นวัตกรรมการศึกษา
- ๒) เอกสารที่เกี่ยวกับประเภทของ นวัตกรรมการศึกษา
- ๓) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ หลัก ไตรสิกขากับการจัดการศึกษา
- ๔) เอกสารที่เกี่ยวกับนวัตกรรม ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน
- ๕) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ หลักไตรสิกขาหรือการประยุกต์หลักไตรสิกขา ไปใช้ในศาสตร์อื่น ๆ

๒. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาเจาะประเด็น ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

- ๑) เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด นวัตกรรมการศึกษาตามหลักไตรสิกขา



๒) เนื้อหาที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักไตรสิกขาในฐานะนวัตกรรมการศึกษา โดยเนื้อหาที่นำมาวิเคราะห์จะจำกัดอยู่เฉพาะเรื่อง วิธีการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาในฐานะนวัตกรรมการศึกษาเท่านั้น

๔. คำนิยามศัพท์

นวัตกรรมการศึกษา หมายถึง การนำสิ่งใหม่ หรือพัฒนาดัดแปลงจากสิ่งใดๆ ซึ่งอาจจะเป็นความคิดหรือการกระทำ หรือสิ่งประดิษฐ์ขึ้น โดยอาศัยหลักการ ทฤษฎีที่ได้ผ่านการทดลองวิจัยจนเชื่อถือได้ เข้ามาใช้ในการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพของการเรียนการสอน หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการประกอบการพิจารณาว่าสิ่งนั้นเป็นนวัตกรรมหรือไม่

หลักไตรสิกขา หมายถึง วิธีการทำให้เกิดการพัฒนาความรู้ และการฝึกอบรม ที่ใช้เป็นเครื่องมือหรือกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอน คือ ศิล (Training in higher morality) เป็นการฝึกพฤติกรรมทางกายและวาจา สมาธิ (Training in higher mentality) เป็นการฝึกด้านคุณธรรมของจิตใจให้มั่นคง แน่วแน่ ปัญญา (Training in higher wisdom) เป็นการฝึกปรี้อปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจของสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง

การวิเคราะห์หลักไตรสิกขา หมายถึง การแยกแยะหลักไตรสิกขาออกเป็นส่วนย่อยที่มีความสัมพันธ์กัน เพื่อทำความเข้าใจแต่ละส่วนให้แจ่มแจ้ง รวมทั้งสืบค้นความสัมพันธ์ของกระบวนการเรียนการสอนกับหลักไตรสิกขา เพื่อดูว่าส่วนประกอบของหลักไตรสิกขาสามารถเข้ากันได้หรือไม่

สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจของหลักไตรสิกขาได้อย่างแท้จริง

แนวคิดเรื่องนวัตกรรมการศึกษาตามหลักไตรสิกขา หมายถึง นวัตกรรมด้านวิธีสอน ซึ่งเป็นรูปแบบการสอนที่มีคุณค่าในอดีตแล้วนำมาปรับปรุงกระบวนการใหม่ให้เหมาะสม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย ศึกษาสำรวจเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้วิธีการเชิงพรรณนา (Description) มีลักษณะการศึกษาวเคราะห์ หลักไตรสิกขาในฐานะนวัตกรรมการศึกษา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการตามลำดับดังนี้

๑. แนวคิดเรื่องนวัตกรรมการศึกษาตามหลักไตรสิกขา

๑) ศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา ความหมาย ประโยชน์ และความสำคัญ

๒) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเภทนวัตกรรมการศึกษา

๓) ศึกษาเกี่ยวกับหลักไตรสิกขากับการจัดการศึกษา

๒. วิเคราะห์หลักไตรสิกขาในฐานะนวัตกรรมการศึกษา

๑) วิเคราะห์นวัตกรรมการสอน

๒) วิเคราะห์กระบวนการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา

๕. ผลการวิจัย

การวิเคราะห์หลักไตรสิกขาในฐานะนวัตกรรมการศึกษา เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจเอกสาร (Documentary



Research) โดยใช้วิธีการเชิงพรรณนา (Description) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องนวัตกรรมการศึกษาตามหลักไตรสิกขา และเพื่อวิเคราะห์หลักไตรสิกขาในฐานะนวัตกรรมการศึกษา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปพรรณนาองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยดังต่อไปนี้

๑. แนวคิดเรื่องนวัตกรรมการศึกษาตามหลักไตรสิกขา

๑) หลักไตรสิกขาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

หลักไตรสิกขาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา มีประเด็นที่น่าสนใจสรุปได้ดังนี้ ๑) ความเป็นมาของหลักไตรสิกขาพบว่าพระพุทธเจ้าได้ตรัสเกี่ยวกับหลักไตรสิกขาไว้ใน วัชชีปุตตสูตร ขณะทรงประทับอยู่ ณ ภูฏาคารศาลา ป่ามหาวัน เขตกรุงเวสาลี นอกจากนี้ยังได้พบว่า พระพุทธเจ้าได้ตรัสเรื่องของไตรสิกขาไว้ใน ทุติยสิกขัตตยสูตร และตติยสิกขาสูตโรคัมภีร์ ๒) ความหมายและประเภทของไตรสิกขา หมายถึง การฝึกปรือความประพฤติ การฝึกปรือจิต และการฝึกปรือปัญญา ชนิดที่ทำให้แก้ปัญหาของมนุษย์ได้ เป็นไปเพื่อความดับทุกข์ นำไปสู่ความสุขและความเป็นอิสระ

๒) นวัตกรรมการศึกษา

นวัตกรรมการศึกษาหมายถึง การนำสิ่งใหม่ หรือพัฒนาที่ดัดแปลงจากสิ่งใดๆ ซึ่งอาจจะเป็นความคิดหรือการกระทำ หรือสิ่งประดิษฐ์ขึ้น โดยอาศัยหลักการ ทฤษฎีที่ได้ผ่านการทดลองวิจัยจนเชื่อถือได้ เข้ามาใช้ในการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพของการเรียนการสอน หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการ

ประกอบการพิจารณาว่าสิ่งนั้นเป็นนวัตกรรมหรือไม่ คือ ๑) จะต้องเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมดหรือบางส่วน ๒) มีการนำวิธีการจัดระบบ (System Approach) มาใช้พิจารณาองค์ประกอบทั้งส่วนข้อมูลที่ใช้เข้าไปในกระบวนการ และผลลัพธ์ให้เหมาะสมก่อนที่จะทำการเปลี่ยนแปลง ๓) มีการพิสูจน์ด้วยการวิจัยหรืออยู่ระหว่างการวิจัยว่าจะช่วยให้ดำเนินงานบางอย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ๔) ยังไม่เป็นส่วนหนึ่งในระบบงานปัจจุบัน หากกลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบที่ดำเนินอยู่ในขณะนี้แล้ว ไม่ถือว่าเป็นนวัตกรรม การพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นนวัตกรรมหรือไม่ตามที่กล่าวมานั้นแสดงให้เห็นว่า นวัตกรรมในสังคมต่างๆ ย่อมจะแตกต่างกันไป บางสิ่งอาจจะเป็นนวัตกรรมของสังคมหนึ่ง แต่สิ่งเดียวกันนั้นกลับเป็นสิ่งธรรมดาของอีกสังคมหนึ่งก็ได้ เช่นวิธีการสอนแบบครูบรรยายอยู่หน้าชั้น การสอนโดยการสาธิตหรือให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าทำรายงานเป็นวิธีการที่รู้จักกันดี และใช้กันทั่วไปในโรงเรียนต่างๆของไทยจึงไม่จัดว่าเป็นนวัตกรรมการศึกษา แต่การสอนที่จัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ การใช้ชุดการสอน การเรียนแบบไม่แบ่งชั้น การสอนเป็นคณะ บทเรียนสำเร็จรูป หรือการลดเวลาสอนเหล่านี้เป็นวิธีการที่คนทั่วไปไม่ค่อยคุ้นเคยจึงจัดได้ว่าเป็นนวัตกรรมการศึกษาของไทย

นวัตกรรมศึกษานั้น แบ่งออกได้เป็น ๕ ประเภท คือ ๑) นวัตกรรมด้านสื่อการสอน ๒) นวัตกรรมด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน ๓) นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร ๔) นวัตกรรมด้านการวัดและการประเมินผล ๕) นวัตกรรมด้านการบริหารจัดการ



๓) แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรม การศึกษาตามหลักไตรสิกขา

จากที่กล่าวมา การจัดการเรียน การสอนตามหลักไตรสิกขา เป็นนวัตกรรม ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนประเภทหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า “วิธีการสอนตามหลักไตรสิกขา” นับว่าเป็นเครื่องมือพัฒนามนุษย์ให้มีความ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น การออกแบบการสอนตามหลัก ไตรสิกขาประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและ ประเมินผล ซึ่งวิธีการสอนตามหลักไตรสิกขา นั้น ได้ให้แนวคิดในการนำระบบไตรสิกขามา ใช้ในกระบวนการศึกษา (teaching method) สำหรับเป็นเครื่องมือจัดกิจกรรมการเรียน การสอน จึงถือว่าเป็นสาระสำคัญของไตรสิกขา อย่างแท้จริง ระบบไตรสิกขา

(๑) อธิศีลสิกขา (training in higher morality) เป็นการฝึกฝนพัฒนาด้าน พฤติกรรม หมายถึง การพัฒนาพฤติกรรมทาง กาย และ วาจา ให้มีความสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง มีผลดีในลักษณะต่าง ๆ คือ การดำรงตนด้วยดีในสังคม การรักษา ระเบียบวินัย การปฏิบัติหน้าที่ และความ รับผิดชอบทางสังคมได้ถูกต้อง การมี ความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีงามเกื้อกูล ประโยชน์ การรักษาและส่งเสริม สภาพแวดล้อมทางสังคม ให้อยู่ในภาวะ เอื้ออำนวยแก่การที่ทุก ๆ คนจะสามารถ ดำรงชีวิตที่ดีงาม หรือปฏิบัติตามกันได้ด้วยดี

(๒) อธิจิตตสิกขา (training in higher mentality) เป็นการฝึกปรือในด้าน คุณธรรมและมีสมรรถภาพของจิต หมายถึง การฝึกจิตให้มีคุณสมบัติดังนี้คือ มีจิตใจ เข้มแข็ง มั่นคง แน่วแน่ ควบคุมตนได้ด้วยดี มี

กำลังใจสูง มีสภาพสมองผ่อนคลาย เป็นสุข ปราศจากสิ่งรบกวนหรือให้เศร้าหมอง อยู่ใน สภาพเหมาะแก่การใช้งานทางปัญญาที่ลึกซึ้ง และตรงตามความเป็นจริง

(๓) อธิปัญญาสิกขา (training in wisdom) เป็นการฝึกปรือปัญญาให้เกิด ความรู้ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็น จริง ในลักษณะคือ รู้แจ้งชัดตรงตามสภาพ ความเป็นจริง ไม่เป็นความรู้ ความคิด ความ เข้าใจที่ถูกบิดเบือน หรือพร่ามัว

๒. การวิเคราะห์หลักไตรสิกขาใน ฐานะนวัตกรรมการศึกษา

๑) การจัดการศึกษาตามหลัก ไตรสิกขา

การจัดการศึกษาตามหลัก ไตรสิกขา เป็นไวพจน์กับคำว่า กระบวนการ จัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา ซึ่ง อย่างน้อยต้องประกอบไปด้วย ๔ ประการ คือ ๑) สร้างปัจจัยแห่งสัมมาทิฏฐิขึ้นก่อนซึ่งปัจจัย แห่งสัมมาทิฏฐินั้นมี ๒ ประการ คือ ปรโตโฆสะ และโยนิโสมนสิการ ๒) เกิดสัมมาทิฏฐิขึ้นใน ตัวผู้เรียน ๓) จัดกระบวนการศึกษาตามหลัก ไตรสิกขา คือ ศีล ฝึกด้านความประพฤติ ปฏิบัติควบคุมกาย วาจา สมาธิฝึกด้านจิตใจ และปัญญาฝึกด้านความรู้ความจริงความมี เหตุผล รู้เท่าทันความจริงของโลกและชีวิต ๔) การวัดและประเมินผลตามหลักไตรสิกขาให้ ครอบคลุมด้านกาย ศีล สมาธิ และปัญญา

๒) สรุปวิเคราะห์หลักไตรสิกขาใน ฐานะนวัตกรรมการศึกษา

วิธีการสอนตามหลักไตรสิกขา ถือ ได้ว่าเป็นนวัตกรรมการศึกษาประเภทหนึ่ง คือ นวัตกรรมการศึกษาประเภทวิธีการสอน เป็น รูปแบบการสอนที่มีคุณค่าในอดีตแล้วนำมา

ปรับปรุงกระบวนการให้เหมาะสม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่เรียนได้อย่างกระจ่างชัดและเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับ

จากการศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา และการออกแบบนวัตกรรมการสอนตามหลักไตรสิกขาของนักการศึกษาที่ได้กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า ทุกคนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขานั้นเป็นการพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นขบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกับสิ่งที่ เป็นจริงได้ เห็นประโยชน์คุณและโทษตามความเป็นจริงด้วยตัวผู้เรียนเองและมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ต้องประกอบด้วยจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อตามหลักไตรสิกขาและการวัดผลประเมินผลตามหลักไตรสิกขา การจัดกิจกรรมการสอน ก็เพื่อให้ผู้เรียนไปให้ถึงจุดประสงค์จนกระทั่งบรรลุจุดมุ่งหมายของไตรสิกขา คือ ๑) ศีล ได้แก่ การพัฒนาพฤติกรรมทางกาย วาจา ให้สัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ คือ สิ่งแวดล้อมทางวัตถุ ได้แก่ ปัจจัย ๔ เครื่องใช้วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมที่มีในธรรมชาติ ๒) สมาธิ ได้แก่ การฝึกฝนพัฒนาจิตใจให้มีคุณสมบัติคือ มีคุณธรรม มีประสิทธิภาพ มีความสุข และ ๓) ปัญญา ได้แก่ การพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ คือ การเข้าถึงความหมายเนื้อหา เหตุปัจจัยของเรื่องราวต่างๆ เข้าใจระบบความสัมพันธ์ของสิ่ง

ทั้งหลายที่อิงอาศัยสืบเนื่องส่งผลต่อกัน ตามเหตุปัจจัย

รูปแบบการสอนของวิทยา ทองดี และ สมเดช นามเกตุ กับรูปแบบของ ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ มีความเห็นสอดคล้องกันคือ ก่อนจะเข้าสู่กิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขานั้น จะต้องเริ่มที่สัมมาทิฐีก่อน คือ ให้ผู้เรียนมีความเห็นที่ถูกต้องชอบธรรม มีความศรัทธาเป็นเบื้องต้นก่อนจึงนำเข้าสู่กระบวนการของไตรสิกขา ปัจจัยที่ก่อให้เกิดสัมมาทิฐินั้น มี ๒ ปัจจัย คือ ๑) ปรโตโฆสะ (เสียงจากผู้อื่น) ๒) โยนิโสมนสิการ (การคิดในใจอย่างแยบคาย) จึงได้กำหนดรูปแบบกระบวนการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาไว้ ๔ ขั้นตอนคือ ๑) สร้างปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิขึ้นก่อน ๒) เกิดสัมมาทิฐิขึ้นในตัวผู้เรียน ๓) จัดกระบวนการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล ฝึกด้านความประพฤติ ปฏิบัติ ควบคุมกาย วาจา สมาธิ ฝึกด้านจิตใจ และปัญญาฝึกด้านความรู้จริงควมามีเหตุผลรู้เท่าทัน ๔) การวัดและประเมินผล ตามหลักไตรสิกขาให้ครอบคลุมด้านกาย ด้านศีล ด้านสมาธิ และด้านปัญญา

กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา เมื่อนำมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนนั้นมีส่วนสำคัญ ๔ ประการ คือ ประการแรกสร้างปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิขึ้นพร้อมมูลแล้วก็จะ เป็นเหตุให้สัมมาทิฐิเกิดขึ้น กระบวนการศึกษาตามหลักไตรสิกขา ก็ดำเนินการได้ เมื่อได้ดำเนินการศึกษาตามหลักไตรสิกขาแล้ว ก็วัดผลประเมินตามหลักไตรสิกขา



อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา มีทั้งข้อดีและข้อจำกัด ข้อดี ได้แก่ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง เป็นการฝึกจิตผู้เรียนให้รู้จักตนเอง เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ประหยัดข้อจำกัด ได้แก่ เป็นวิธีการที่ใช้เวลาค่อนข้างมาก ผู้สอนจะต้องดูแล เอาใจใส่ผู้เรียนให้ทั่วถึงทุกคน การเรียนรู้จึงจะได้ผลดี ผู้สอนต้องเป็นผู้เข้าใจวิธีการจัดการเรียนรู้แบบนี้ อย่างลึกซึ้ง

๖. ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบของงานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์หลักไตรสิกขาในฐานะนวัตกรรมการศึกษา” ผู้วิจัยมีข้อเสนอในการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

การนำผลการวิจัยไปปฏิบัตินั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

การนำวิธีการสอนตามหลักไตรสิกขา ซึ่งถือว่าเป็นนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน ประเภทหนึ่งการนำไปประยุกต์ใช้นั้น ก่อนอื่นครูผู้สอนต้องสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนเสียก่อน โดยปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตร ด้วยความรัก ความเมตตา ซึ่งศรัทธานั้นต้องเป็นความเชื่อที่ถูกควบคุมด้วยปัญญา จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคารสถานที่ พร้อมทั้งสื่อที่เป็นเครื่องมือและอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับบริบทของการเรียนรู้ ขั้นตอนนี้เรียกว่า “สร้างปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิ”

เมื่อผู้เรียนมีกัลยาณมิตรที่ดีอยู่ในบริบทของการเรียนที่เหมาะสม (ปรโตโมสะ) และมีความเชื่อ ความศรัทธาที่ถูกควบคุมด้วยปัญญา (โยนิโสมนสิการ) แล้วผู้เรียนก็จะเกิดความเห็นที่ถูกต้องต่อการเรียนรู้ขั้นตอนนี้เรียกว่า “เกิดสัมมาทิฐิ”

เมื่อผู้เรียนเกิดสัมมาทิฐิในจิตใจของผู้เรียนแล้ว ครูผู้สอนจึงใส่กระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา เข้าไปในชั้นกิจกรรมการเรียนการสอน ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา ซึ่งมี ๓ ประการ คือ มีพฤติกรรมดี (ศีล) ปฏิบัติงานอย่างขำขันขำนาญ ถูกต้องตามกฎระเบียบและรูปแบบรายการอย่างถูกต้อง มีจิตใจดีหรือมีคุณธรรม (สมาธิ) มีความสุขุมเยือกเย็น ประกอบด้วย ๓ ด้านคือ ด้านสมรรถภาพของจิต เช่น คิดเก่ง คิดเร็ว คิดได้มาก ด้านคุณภาพของจิต เช่น เข้มแข็ง อดทน มีคุณธรรม และด้านสุขภาพจิต เช่น มีความสุข สดชื่น ปลอดภัยโล่งสบาย การจัดการเรียนการสอนด้านการอาชีวศึกษา เน้นเพียงสมรรถภาพของจิต คือได้เพียงคิดเก่ง คิดเร็ว คิดได้มาก เพื่อเพิ่มผลผลิตเท่านั้น มีสติปัญญาดี (ปัญญา) คือความรอบรู้เข้าใจที่ถูกต้องตามความเป็นจริง ปัญญามี ๒ ลักษณะคือ ปัญญาที่เป็นความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องตามหลักวิชาการในสาขาอาชีพที่กระทำอยู่ กับปัญญาที่รู้เท่าทันธรรมชาติของสังขารโลกและชีวิต ขั้นตอนนี้เรียกว่า “จัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา”

เมื่อสิ้นสุดการจัดการกระบวนการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาแล้ว ครูผู้สอนต้องมีการประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทั้งหมด ๔ ด้าน คือ ด้านกาย คือ การปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมตามคุณค่าแท้ ดูแลร่างกาย



การนุ่งห่มแต่งกายสะอาดเรียบร้อยดำรงชีวิตอย่างเกื้อกูลต่อสิ่งแวดล้อม ด้านศีล ปฏิบัติถูกต้องตามกฎระเบียบวินัย อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้ด้วยดี ด้านจิต มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อแบ่งปัน อุดหนุนขยัน แจ่มใสเบิกบาน ด้านปัญญา มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตามความเป็นจริงทั้งปัญหาที่เป็นความรู้ในการประกอบอาชีพและปัญหาที่รู้เท่าทันความเป็นจริงของโลกและชีวิต ชั้นนี้เรียกว่า “การวัดผลและประเมินผล”

อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา เป็นวิธีการที่ใช้เวลาค่อนข้างมาก ผู้สอนจะต้องดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างจริงจังทั่วถึงทุกคน ผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจวิธีจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา อย่างลึกซึ้งจึงจะประสบผลสำเร็จ

๒. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไปนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๑) “การศึกษาการพัฒนาารูปแบบการสอนตามหลักไตรสิกขา ในสาขาช่างอุตสาหกรรม ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา” เพื่อจะได้รูปแบบการสอนที่เหมาะสมในการฝึกทักษะปฏิบัติแล้ว ยังครอบคลุมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนด้วย

๒) “การพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนตามหลักไตรสิกขาของอาจารย์ผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

การอุดมศึกษา” เพื่ออาจารย์ผู้สอนจะได้ทราบและเข้าใจในนวัตกรรมการสอนตามหลักไตรสิกขา และนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

๓) “การบริหาร การศึกษาตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา” เพื่อได้ทราบถึงข้อสารสนเทศ และนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

๗.สรุป

หลักไตรสิกขาใน คัมภีร์พระพุทธศาสนา การฝึกปรือความประพฤติ การฝึกปรือจิต และการฝึกปรือปัญญา ชนิดที่ทำให้แก้ปัญหาของมนุษย์ได้ เป็นไปเพื่อความดับทุกข์ นำไปสู่ความสุขและความเป็นอิสระ นวัตกรรมการศึกษา การนำสิ่งใหม่ หรือพัฒนาดัดแปลงจากสิ่งใดๆ ซึ่งอาจจะเป็นความคิดหรือการกระทำ หรือสิ่งประดิษฐ์ขึ้น โดยอาศัยหลักการ ทฤษฎีที่ได้ผ่านการทดลองวิจัยจนเชื่อถือได้ เข้ามาใช้ในการศึกษา เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพของการเรียนการสอน แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาตามหลักไตรสิกขา คือ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา อธิปัญญาสิกขา การจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา มีทั้งข้อดีและข้อจำกัด ผู้สอนต้องเป็นผู้เข้าใจวิธีจัดการเรียนรู้แบบนี้อย่างลึกซึ้ง





บรรณานุกรม

๑. คัมภีร์พระไตรปิฎกและหนังสือภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๔**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภา.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **พุทธวิธีการสอน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เบ็กมาน, ๒๕๕๔.

พระราชวรมนี (ประยูรช ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพฯ :
ด้านสุทธา การพิมพ์, ๒๕๕๔.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

วิทยา ทองดี. **มนุษย์กับกระบวนการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสนา**. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทัศน์
วิทยาเขตขอนแก่น ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ กันยายน - ธันวาคม.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา . **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒** แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ
ที่ ๒) . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ . **ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด**.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ครุสภา., ๒๕๔๓.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. **มาตรฐานการประเมินสื่อการเรียนรู้และนวัตกรรม
อาชีวศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, ๒๕๕๓.

